

Sevr Antlaşması gerçekleri!

Sultan Vahdettin: Sevr'i onaylamaktansa tahttan çekilirim

Dünya Bülteni, 10.8.02023

<https://www.dunyabulteni.net/olaylar/sevr-antlasmasi-gercekleri-sultan-vahdettin-sevr-i-onaylamaktansa-h222469.html>

Tarihte bugün yaşanan en önemli olaylardan biri Sevr Antlaşması'nın imzalanmasıydı. Ancak tarihi kaynaklarda bu anlaşmayla ilgili bilgi kirliliğinden geçilmiyor. Oysa, Anlaşmayı imzaladığı ileri sürülen ve bu nedenle vatan haini iftirası atılan Sultan Vahdettin, "Bu belge elime geldiğinde, mecburi ve geçici bir imza taktiğiyle (delegelerin imzasıyla) biraz zaman kazanmaya çalıştım. Eğer işler kötü gider ve bu oyalamayı başaramazsam antlaşmayı imzalamaktansa tahtan feragata kararlıydım." demişti.

Dünya Bülteni / Tarih Dosyası

San Remo konferansında Sevr antlaşmasının taslağını hazırlayan itilaf devletleri barış şartlarını tebliğ etmek için Osmanlı hükümetinden bir heyet isteyince eski sadrazam Ahmet Tevfik Paşa'nın başkanlığında Dahiliye Nazırı/İçişleri Bakanı Reşid, Maarif Nazırı/Millî Eğitim Bakanı Fahreddin Beylerle Nafia Nazırı/Bayındırlık Bakanı Cemil Topuzlu Paşa'dan oluşan bir heyet oluşturuldu. Bu heyet trenle Paris'e yola çıktı. Ancak trende yalnız Osmanlı heyeti yoktu. Heyete yardımcı olmak amacıyla ! İngiliz, Fransız ve İtalyan subaylar da bulunmaktaydı. Bu şartlarda başlayan yolculuğun sonunda Paris'e varan heyete yapılan muamele de yolculuktakinden farklı olmadı.

Paris'te hayalkırıklığı

Heyette bulunan Cemil Topuzlu Paris'te kendilerine yapılan muameleyi sonraları şöyle anlatır : "- Göz hapsine alınmış bir halde ve yolda hiç kimse ile görüşülmeden Paris'e vardık. Fakat Fransızlar heyetimizi Paris'teki büyük istasyonda indirmediler. Gerisin geri gittik. Diğer bir tren yolundan adeta mahfuzen Versay'a vardık. Orada "Hotel de Reservoirs" denilen tarihî bir binaya indik. Fransızlar, Alman delegelerini de galiba bu otelde misafir etmişler. İçeriye biz girdikten sonra kapıya süngülü bir asker konuldu. Bu suretle Fransa, misafirperverliğini bizden esirgememiş oldu!.. Lâkin "misafirperverlik" sözü sizi yanıltmasın, otel masraflarını biz ödüyorduk! Ve sıkı bir kordon altına alınmıştık. Değil Paris'e gitmek, hattâ yanımızda bulunan Versay bahçesine bile çıkmamıza müsaade etmiyorlardı!.. Nerede kaldı ki, herhangi bir şahıs

ile münasebette bulunalım ve görüşelim!.. Esaret hayatımız ertesi güne kadar devam etti. Fakat artık sabrımız kalmamıştı. Vaziyeti protesto ettik. İrtibat subaylarına: "- Dünya siyaset tarihinde, şimdiye kadar bir delegeye bu tarzda muamele yapıldığı görülmemiştir" dedik. "Biz buraya hapsolunmaya mı geldik, yoksa sulh konferansında bulunmaya mı?.."

Böyle bir muameleye maruz kalan Osmanlı heyeti birkaç gün sonra Versay sarayında kabul edildi. Burada gerçekleşen toplantılarda ise müzakere yoktu. Savaşın kazanan devletleri Osmanlı heyetine belirledikleri antlaşma maddelerini ultiatom şeklinde tebliğ ediyorlardı. Delegationlardan biri elinde kağıtlarla Osmanlı heyetine şöyle sesleniyordu: "- Efendiler! Siz harbe sebepsiz girdiniz. Çanakkale'yi yıllarca kapattınız. Savaşın dört sene uzamasına, milyonlarca insanın ölümüne sebebiyet verdiniz!.. Bundan dolayı bugün size teklif etmekte olduğumuz antlaşma şartları çok ağırdır. İçindeki maddeleri asla müzakere ve kat'iyyen münakaşa etmeyeceğiz! Onların bir kelimesini bile değiştirmeyeceğiz!.. Kül halinde ve aynen -birkaç gün içinde tetkik ettikten sonra- kabul eylemenizi istiyoruz!.."

'Devlet ve istiklal mefhumları ile bağdaşmaz'

Osmanlı heyetinin Paris'te karşılaştığı bu tablonun ve yapılan görüşmelerin sonucunda heyetin başkanı Ahmet Tevfik Paşa İstanbul'a şöyle bir telgraf gönderecekti: Antlaşma maddelerinin "Devlet ve istiklal mefhumları ile katiyen kabil-i telif" değildir. Heyet kısa bir süre sonra görüşmelerden çekilerek İstanbul'a döndü.

Osmanlı Devleti'ne masada antlaşmayı kabul ettiremeyen İtilaf devletleri 21 Haziran'da İzmir'de bulunan Yunan kuvvetlerini Ege içlerine sürerek Balıkesir, Bursa, Uşak ve Trakya'yı işgal ettirdi. Yaşanan bu işgallerin ardından Sadrazam Damat Ferit Paşa Yıldız Sarayına birçok devlet adamını davet ederek Saltanat Şurasını topladı.

Saltanat Şûrasında yaşananlar

Damat Ferit Paşa anlaşmanın kabul edilmemesi halinde İstanbul'un Yunanlılar tarafından işgal edileceğini, böylece devletin tamamen çökeceğini, antlaşmanın kabul edilmesi takdirdeyse bazı iyileştirmelerin sağlanabileceği fikrindeydi ve bu fikirlerini Şura'da dile getirdi. Sevr antlaşmasının taslağını eline ilk aldığı anda 'keskin bir acı ve ürperti hisseden' Sultan Vahdettin de toplanan Saltanat Şura'sına katılmıştı. Toplantıya Ayan meclisi üyesi sıfatı ile katılan Ahmet İzzet Paşa toplantı sırasında yaşanan bir anı sonraları hatıratında şöyle tasvir edecekti: Ayan'dan Topçu Rıza Paşa merhum, gür sesiyle itiraza kalkıştıysa da, Sadrazam onu çirkin bir şekilde susturdu ve mecliste düşünce ileri sürülemeyeceği, mesele oya konulacağı zaman kabul edenlerin ayağa kalkması, etmeyenlerin yerinde kalması gerekeceğini kahraman bir eda ile ihtar

etti. Bunun üzerine Zât-ı Şahane: “Böyle müzâkere olmaz. Fayda ve zararlarına dair burada bulunanların görüşleri dinlenmelidir” buyurdular.”

Sadrazam Tevfik Paşa'nın oğlu İsmail Hakkı Okday ise Sevr'in kabul kararını şöyle anlatmaktadır: “Nihayet Sevr'i kabul edenler ayağa kalksın denildi. Damat Ferid Paşa bu sırada Padişah'ın salonu terk etmesi için işaret verdi. Vahdettin dışarı çıktı, yandaki odaya geçti. Padişah ayağa kalkınca da salondakiler Hünkâr'a bir saygı eseri olarak ayağa kalktılar. Kendisini bu suretle selamladılar. Öyle ki, bu ayağa kalkışın Sevr'in kabulü anlamına mı geldiği, yoksa Padişah'a hürmeten kıyam mı edilmiş olduğu açık olarak belirmedi. Hatta Ayan'dan Topçu Feriki Rıza Paşa, ‘Biz Padişaha hürmeten ayağa kalktık, Sevr'i kabul ettiğimizden değil’ diye haykırarak Damat Ferid'in oyununu açıkça protesto dahi etti.”

Başta Padişah Vahdettin olmak üzere aslında hiç kimsenin kabul etmek istemediği bu antlaşma taslağı işgallerin daha da genişlemesini engellemek için kabul edildi. Şurada alınan bu kararın ardından Sadrazam Damat Ferit Paşa başkanlığında ikinci bir heyet Paris'e gitti ve 10 Ağustos 1920'de Sevr Antlaşması'nı imzaladı.

Meclis onayı da Padişah onayı da yok

İşgaller yoluyla Osmanlı devletini antlaşmaya mecbur eden devletler de dahil olmak üzere hiç kimse bu antlaşmanın yürürlüğe girebileceğine inanmıyordu. Antlaşmanın imzalanmış olması bunun yürürlüğe girdiği anlamına zaten gelmiyordu. Günümüzde olduğu gibi o dönemde de bir antlaşmanın yürürlüğe girmesi için önce parlamentoların ardından da devlet başkanlarının onaylaması gerekiyordu. Nitekim Sevr antlaşması hiçbir zaman onaylanmadı, yürürlüğe girmedi. Osmanlı Mebusan Meclisi kapalı olduğundan meclis gündemine gelmeyen antlaşma Padişahın onayına da sunulmadı. Sultan Vahdetinin de Paris'te atılan imzanın gereğini yerine getirmeyeceğini hem tarihlerde hem de sonradan hatıratında açıkça ortaya koyuyordu: “... O Sevr ki ilk defa elime aldığımda keskin bir acı ve korkulu bir ürperti hissettim... Sevr bana göre ne bir antlaşma ne de bir paktı. Kötülüğün baştan aşağıya ta kendisiydi. Bu belge elime geldiğinde, mecburi ve geçici bir imza taktiğiyle (delegelerin imzasıyla) biraz zaman kazanmaya çalıştım. Eğer işler kötü gider ve bu oyalamayı başaramazsam antlaşmayı imzalamaktansa tahtan feragata kararlıydım.”

Böylece hem Osmanlı meclisinin hem de antlaşmaya imza atan diğer devletlerin meclislerinin görüşmediği ve onaylamadığı Sevr antlaşması ölü doğmuş bir antlaşma olarak tarihteki yerini aldı.

Kaynaklar:

Cemil Topuzlu, 80 Yıllık Hatıratım

Ahmet İzzet Paşa Feryadım,

Ali Fuad Türkgeldi, Görüp İştiklerim

Şerif Paşa'nın Sultan Vahidüddin'den Tuttuğu Şahsi Notlar, naklen Murat Bardakçı, Şahbaba